

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У ринкових умовах в економіці України чітко постає проблема нестабільності та погіршення фінансового стану більшості підприємств. Дедалі більша кількість науковців акцентують увагу на дефіцитності грошових коштів вітчизняних підприємств, обмеженості їх поточної та інвестиційної діяльності. За наявних умов спостерігається масове залучення та використання позикових коштів, незбалансованість грошових потоків, надмірна тривалість фінансових циклів, обмеженість використання фінансових інструментів і технологій.

За таких обставин особливого значення набуває поняття «грошових потоків» та механізмів раціонального управління ними, які сприяли б подоланню дефіцитності коштів у вітчизняних підприємств, формуванню ефективної системи управління грошовими потоками, забезпечували б досягнення стратегічних і тактичних цілей. Тому внаслідок нестійкого фінансового стану багатьох підприємств у сучасних умовах особливе місце відводиться дослідженню саме грошових потоків.

Хавтур О.В. зазначає, що фінансове моделювання і прогнозування руху грошових потоків суб'єкта господарювання дає можливість ефективного аналізу складних ситуацій, пов'язаних із прийняттям стратегічних рішень. Воно є інструментом фінансистів, що дає змогу передбачати велику кількість ситуацій, що своєю чергою допомагає ефективніше використовувати наявні фінансові ресурси, знижувати рівень майбутніх ризиків і втрат. Фінансове моделювання особливо важливе, коли скорочується доступність та можливість для зовнішнього фінансування, збільшуються ризики втрати ліквідності за наявності значних обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості.

Фінансове моделювання в управлінні грошовими потоками забезпечує вирішення таких питань:

1) дає змогу імітувати грошові потоки планової діяльності, щоб передбачити та оцінити майбутній фінансовий стан суб'єкта господарювання;

2) відображає джерела утворення та витрачання грошових коштів;

3) забезпечує послідовну аналітичну роботу, створюючи хороші умови для оперативного керівництва та прийняття зважених рішень у разі виникнення непередбачуваних обставин.

Семенов Г.А. зазначає, модель управління грошовими потоками суб'єкта господарювання є індивідуальною для кожного підприємства, оскільки бере до уваги специфіку його фінансово-господарської діяльності та конкретні умови зовнішнього і внутрішнього середовищ її реалізації. Політика ефективного управління грошовими потоками суб'єкта господарювання реалізується за допомогою таких заходів:

1) управління оборотним капіталом;

2) планування термінів здійснення капітальних витрат;

3) управління витратами та їх оптимізація з погляду ефективного розмежування ресурсів суб'єкта господарювання у процесі його операційної діяльності;

4) управління економічним зростанням.

Управління грошовими потоками є одним з ключових моментів у процесі щоденного управління підприємством зі сторони найкращого співвідношення між ліквідністю і прибутковістю. Необхідність управління грошовими потоками зумовлена зазначеними вище параметрами і пов'язана з наявністю чи відсутністю грошових коштів та якістю їх управління:

1) якщо виплати є більшими за надходження суб'єкта господарювання протягом досліджуваного періоду, то спостерігається дефіцит грошових коштів, що потребує залучення додаткових фінансових джерел;

2) якщо надходження є більшими за виплати, то це призводить до надлишкової ліквідності;

3) збалансованість грошових потоків є гарантом фінансової стабільності та рівноваги.

Отже, зміст управління грошовими потоками залежить від оптимізації фінансових потоків і структури капіталу. Грошові потоки повинні бути узгоджені між собою таким чином, щоб зберегти фінансову рівновагу й уникнути надлишкової ліквідності.

Враховуючи надзвичайно важливу роль грошових потоків у підтриманні фінансової могутності суб'єкта господарювання, забезпеченні результативності його діяльності, внесемо деякі пропозиції щодо забезпечення їх ефективного управління.

При дослідженні виконання планових показників проблеми раціоналізації грошових потоків підприємств доцільно вивчати з перспективних позицій – досягнення ними стійкого фінансового стану, як необхідної умови функціонування в ринкових умовах.

Удосконалення управління грошовими потоками – це визначення методів оптимізації грошових потоків. Оптимізація грошових потоків являє собою процес вибору найдоцільніших форм їх організації

на підприємстві з урахуванням умов та особливостей здійснення господарської діяльності підприємства. Основними цілями оптимізації грошових потоків є: забезпечення збалансованості обсягів грошових потоків; забезпечення синхронності формування грошових потоків у часі; забезпечення зростання чистого грошового потоку.

Об'єктами оптимізації є: позитивний грошовий потік; негативний грошовий потік; залишок грошових активів; чистий грошовий потік.

Основою оптимізації грошових потоків є забезпечення збалансованості обсягів позитивного й негативного грошових потоків. Слід зазначити, що на функціонування підприємства має вплив як дефіцит, так і надлишок грошових коштів.

Методи оптимізації дефіцитного грошового потоку залежать від характеру дефіцитності, тобто від того, короткочасна вона чи довгострокова.

І. А. Бланк зазначає, що система прискорення/уповільнення грошового обороту дає основу для вирішення питання щодо збалансованих обсягів дефіцитного грошового потоку в короткочасному періоді. Разом з тим, створюються проблеми зростання дефіциту в довгостроковому періоді. Отже, ці питання потребують узгодження. Разом з вищезазначеним, слід приділити увагу методам оптимізації збиткового грошового потоку.

Сутність методів оптимізації дефіцитного грошового потоку:

1. Збалансованість дефіцитного грошового потоку в короткочасний період – це розробка організаційних заходів з метою збільшення залучення грошових коштів і зростання терміну їх виплат.

2. Прискорення залучення грошових коштів досягається за рахунок збільшення розміру цінних знижок за готівковими розрахунками за реалізовану продукцію; забезпечення часткової чи певної передоплати за продукцію, яка користується високим попитом; скорочення терміну надання товарного кредиту, прискорення інкасації простроченої дебіторської заборгованості; використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості; прискорення інкасації платіжних документів споживачами продукції.

3. Уповільнення виплат грошових коштів досягається за рахунок збільшення строків товарного кредиту за узгодженістю з постачальниками заміною придбаних довгострокових активів, що потребують оновлення, оренди; реструктуризації портфелю отриманих фінансових кредитів шляхом переведу короткострокових у довгострокові.

4. Зростання обсягу позитивного грошового потоку за рахунок залучення стратегічних інвесторів з метою збільшення обсягу капіталу підприємства, шляхом додатковою емісії акцій; залучення довгострокових фінансових кредитів; продажу частки фінансових інструментів; продажу чи передачі в оренду основних засобів, які не використовуються у виробничому процесі.

5. Зниження обсягу грошового потоку за рахунок скорочення обсягу та структури реальних інвестиційних програм; відмова від фінансового інвестування з метою зниження суми постійних витрат.

При побудові оптимізаційної моделі грошових потоків слід здійснювати класифікацію чинників, які спричиняють надлишок чи дефіцит грошових потоків.

Кінцевим результатом оптимізації є забезпечення умов максимізації чистого грошового потоку підприємства.

Таким чином, на основі вивчення питань, присвячених раціоналізації процесу руху грошових коштів, можна зробити висновок: грошові потоки є надійною основою безперервної ритмічної діяльності підприємства, що викликає необхідність їх планування, оптимізації, які ґрунтуються на результатах попереднього проведеного аналізу.